

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.06.2004, sp. zn. 5 Tdo 371/2004, ECLI:CZ:NS:2004:5.TDO.371.2004.1

Číslo: 33/2005

Právní věta: Jednání pachatele, který si opatřil či přechovával padělané nebo pozměněné peníze s úmyslem udat je jako pravé a který je také jako pravé následně udal, lze právně posoudit jen jako trestný čin padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák., nikoliv též podle § 140 odst. 1 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.06.2004

Spisová značka: 5 Tdo 371/2004

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Padělání a pozměňování peněz

Předpisy: § 140 odst. 1 tr. zák.
§ 140 odst. 2 bod 2 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného P. K. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 10. 2003, sp. zn. 5 To 97/2003, ohledně tohoto obviněného a podle §261 tr. ř. i ohledně obviněného R. K. v bodu I. a II a sám rozhodl tak, že zamítl odvolání státního zástupce podané proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 4. 2003, sp. zn. 50 T 13/2002, v neprospěch těchto obviněných.

Z o d ů v o d n ě n í :

Obviněný P. K. byl rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 4. 2003, sp. zn. 50 T 13/2002, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 10. 2003, sp. zn. 5 To 97/2003, uznán vinným trestným činem padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1 tr. zák. a trestným činem padělání a pozměňování peněz podle §140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák., kterých se měl dopustit tím, že spolu s obviněným R. K. v přesně nezjištěnou dobu a na nezjištěném místě si opatřili nejméně 10 ks padělků bankovek CNB nominální hodnoty 1000 Kč, vzor 1996, přičemž z toho byly nejméně 3 ks shodného sériového čísla D X, které byly vyhotoveny reprografickou cestou přes počítač systémem injekt tisku bez napodobení většiny ochranných prvků, stupeň nebezpečnosti 4 - méně zdařilé, následně obviněný R. K. v přesně nezjištěný den okolo 25. 2. 2002 v odpoledních hodinách kontaktoval v J. S. C, s nímž si dohodl prodej 5 gramů pervitinu za částku 10 000 Kč, a poté s cílem udat padělané bankovky jako pravé ještě téhož dne ve večerních hodinách obvinění P. K. a R. K.

předali J. P. ve vozidle zn. Škoda Octavia částku 10 000 Kč v padělaných bankovkách nominální hodnoty 1000 Kč; J. P. tyto padělané bankovky v J. na parkovišti u čerpací stanice pohonných hmot v části B. předal S. C. jako platbu za zakoupený pervitin, přičemž ten po zjištění, že se jedná o padělky, 1 ks padělané bankovky roztrhl a zbylých 9 ks uschoval ve svém bytě, jeho manželka P. C. v přesně nezjištěný den měsíce března 2002 tyto bankovky předala svému známému M. S., který 4 ks padělků zničil a zbývajících 5 ks přesně nezjištěného dne měsíce dubna vydal J. P., jenž je uschoval v kuchyni bytu E. Š. a posléze nejméně 3 ks z těchto padělaných bankovek předal P. G.

Za to byl obviněný P. K. odsouzen podle § 140 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 5 let, k jehož výkonu byl podle ustanovení § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Za spáchání téhož jednání byl stejnými trestnými činy uznán vinný i obviněný R. K. a byl mu uložen trest.

Zmíněný rozsudek Vrchního soudu v Olomouci byl vydán z podnětu odvolání obviněného P. K., dalšího obviněného R. K. a státního zástupce, podaných proti rozsudku soudu prvního stupně. Tímto rozhodnutím byli obvinění P. K. a R. K. původně uznáni vinnými ze spáchání trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 alinea druhá tr. zák., kterého se měli dopustit shora popsáním jednáním.

Z podnětu odvolání státního zástupce byl rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. zrušen a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo znovu rozhodnuto uvedeným způsobem. Odvolání obou obviněných byla podle § 256 tr. ř. zamítnuta. Opis rozhodnutí odvolacího soudu byl obviněnému P. K. doručen dne 6. 12. 2003, jeho obhájci dne 7. 1. 2004 a příslušnému státnímu zastupitelství dne 8. 1. 2004.

Rozsudek odvolacího soudu napadl dne 2. 3. 2004 obviněný P. K. dovoláním, které opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný má především za to, že jednání popsané ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozhodnutí představuje jediný skutek, resp. z rozhodnutí soudů činných dříve ve věci nevyplývá cokoli, z čeho by bylo možné usuzovat, že by tyto soudy nahlížely na zmíněné jednání jako na dva či více samostatných skutků. Problematiku posuzování či dělení skutků potom obviněný dále teoreticky rozebírá. Následně obviněný tvrdí, že právní kvalifikace jednoho skutku jako jednočinného souběhu trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1 tr. zák. a trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák. je nesprávná, protože podle jeho názoru je takový jednočinný souběh vyloučen.

Obviněný odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 1999, sp. zn. 8 Tz 177/98, a domnívá se, že v úvahu by mohl připadat pouze souběh vícečinný. Pro případ souběhu jednočinného totiž obviněný považuje za logicky se vylučující, aby mohl mít současně úmysl podle § 140 odst. 1 tr. zák. opatřit sobě nebo jinému padělané nebo pozměněné peníze, případně takové peníze přechovávat, a to bez úmyslu je udat jako pravé, a současně úmysl podle § 140 odst. 2 tr. zák. padělané nebo pozměněné peníze jako pravé udat.

V rámci druhé části svého dovolání potom obviněný P. K. uvádí, že po vyhlášení napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci nastaly podle jeho názoru zásadní okolnosti, které sice z pohledu tohoto dovolání nejsou dovolacím důvodem a obviněný se je také jako dovolací důvod nesnaží uplatnit, avšak domnívá se, že objektivně posouvají celou věc do odlišného důkazního světla.

Obviněný poté především rozebírá hodnocení důkazů, které provedly soudy obou stupňů, poukazuje na důkaz další a doplňuje, že v této souvislosti podal také návrh na povolení obnovy řízení. Podle obviněného druhá část argumentace by měla odůvodnit jeho závěrečný návrh učiněný v dovolání, a to aby bylo zrušeno napadené rozhodnutí a předcházející řízení a aby byla věc vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, neboť si je vědom toho, že k odstranění vady

zmíněné v první části dovolání by k vrácení věci dojít nemuselo. Za těchto okolností však považuje navržený postup za procesně účelnější.

Obviněný P. K. tedy závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a současně s ním i řízení tomuto rozsudku předcházející a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Obviněný rovněž navrhuje, aby předseda senátu Nejvyššího soudu ve smyslu § 265o odst. 1 tr. ř. odložil výkon rozhodnutí, proti němuž dovolání směřuje.

Nejvyšší státní zástupkyně se k dovolání obviněného P. K. vyjádřila prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru je nutné přisvědčit námitce obviněného, protože z popisu skutku není zřejmé, že by se mělo jednat o dvě samostatná jednání. Jeden skutek potom podle státního zástupce nemůže naplnit skutkovou podstatu trestného činu podle § 140 odst. 1 tr. zák. a podle § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák., neboť předchozí opatření a přechovávání padělků je konzumováno v dokonaném trestném činu podle § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák.

Státní zástupce doplňuje, že totéž se týká i spoluobviněného R. K. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a s ohledem na ustanovení § 265k odst. 2, poslední věta a § 261 tr. ř., aby tak učinil ohledně obou spoluobviněných, tedy P. K. i R. K.

Dále státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené výroky, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby podle § 265m odst. 1 tr. ř. sám znovu rozhodl, případně aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci věc znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda má dovolání obviněného P. K. všechny obsahové a formální náležitosti, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí, či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání. Přitom Nejvyšší soud dospěl k následujícím závěrům:

Podle § 265a odst. 1 tr. ř. lze dovoláním napadnout pouze pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. V posuzovaném případě je napadeným rozhodnutím rozsudek Vrchního soudu v Olomouci jako odvolacího soudu, kterým byl obviněný P. K. uznán vinným a byl mu uložen trest (§ 265a odst. 2 písm. a/ tr. ř.). Proti takovému druhu rozhodnutí je dovolání obecně přípustné.

Dovolání podal obviněný P. K. prostřednictvím obhájce JUDr. J. N, bylo proto podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b) a odst. 2 tr. ř. Dovolání bylo doručeno Krajskému soudu v Ostravě dne 2. 3. 2004, tj. v místě a ve lhůtě podle ustanovení § 265e tr. ř.

V dovolání musí být dále uvedeno, z jakých důvodů je rozhodnutí napadáno, a to s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) nebo 265b odst. 2 tr. ř., o které se dovolání opírá (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Obviněný P. K. poukazuje na dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy na to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Nejvyšší soud se dále zaměřil na posouzení oprávněnosti dovolacího důvodu uplatněného obviněným P. K. Pokud jde o jeho námitku, v jejímž rámci tvrdí, že posuzovaný skutek byl nesprávně právně kvalifikován jako jednočinný souběh dvou trestných činů, ačkoliv je takový souběh vyloučen, může

být tato vada úspěšně namítána prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Protože v této části dovolání obviněného P. K., která vychází z citované výhrady, Nejvyšší soud neshledal žádný z důvodů k odmítnutí dovolání ve smyslu § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 a 5 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, a to v rozsahu odpovídajícím uplatněným námitkám, jakož i řízení předcházející napadenému rozhodnutí. Po přezkoumání dospěl

Nejvyšší soud k závěru, že v tomto rozsahu je podané dovolání důvodné.

Obviněný P. K. k uplatněnému do volacímu důvodu uvedl, že podle jeho názoru jednak jednání popsané ve skutkové větě výroku ovine napadeného rozhodnutí představuje jediný skutek, a nikoliv dva či více samostatných skutků, a dále že právní kvalifikace tohoto skutku jako jednočinného souběhu trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1 tr. zák. a trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák. je nesprávná, protože podle jeho názoru je takový jednočinný souběh vyloučen.

K první části námitek Nejvyšší soud uvádí, že otázka, zda je jednání popsané ve výroku o vině napadeného rozsudku jedním skutkem či více skutky, nebyla v napadeném rozsudku Vrchního soudu v Olomouci řešena.

Soudy dříve činné ve věci jednoznačně nahlížely na zmíněné jednání jako na ucelený děj, který je jedním skutkem. V podstatě shodným konstatováním přitom ukončuje svůj teoretický rozbor v dovolání i obviněný P. K. Pokud by za určitých okolností a po doplnění skutkových zjištění mohlo dojít k případné změně tohoto závěru zejména v otázce úmyslu obviněného P. K. na počátku posuzovaného jednání, s ohledem na další skutečnosti uvedené v odůvodnění tohoto rozhodnutí by to znamenalo zhoršení postavení obviněného. Taková změna však odporuje zákazu *reformationis in peius* (změny k horšímu), neboť dovolání podal toliko obviněný, takže posouzení jednání obviněného P. K. jako dvou skutků je z tohoto důvodu nepřípustné (§ 265p odst. 1 tr. ř.). Bez dalších úvah lze proto jen konstatovat, že posuzované jednání obviněného P. K. tak jak je vyjádřeno ve výroku o vině, představuje jediný skutek.

V další části argumentace obviněný zpochybňuje správnost právního posouzení tohoto skutku, jelikož má za to, že jednočinný souběh zmíněných dvou trestných činů podle § 140 odst. 1 tr. zák. a podle § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák. není možný. K tomu Nejvyšší soud připomíná, že trestného činu podle § 140 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo sobě nebo jinému opatří padělané nebo pozměněné peníze, anebo kdo takové peníze přechovává. Trestný čin podle ustanovení § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák. potom spáchá pachatel, který padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé.

Podmínkou trestního postihu pachatele podle ustanovení § 140 odst. 1 tr. zák. je tedy opatření padělaných nebo pozměněných peněz nebo jejich přechovávání, a to bez úmyslu udat je jako pravé, platné či jako peníze vyšší hodnoty. Podmínkou pro aplikaci ustanovení § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák. je naopak úmysl pachatele padělané nebo pozměněné peníze jako pravé udat. Z logiky věci je současně zřejmé, že k tomu, aby pachatel uskutečnil svůj úmysl udat takové peníze jako pravé, platné či vyšší hodnoty, si musí nejdříve opatřit padělané nebo pozměněné peníze, případně je poté po určitou dobu přechovávat. Z tohoto závěru tudíž vyplývá, že pachatel vedený úmyslem udat padělané nebo pozměněné peníze jako pravé, který si takové peníze opatřuje či přechovává, provádí v podstatě jen přípravné jednání směřující k tomu, aby uskutečnil svůj hlavní záměr, tj. udat takové peníze jako pravé.

Takové jednání spočívající v opatrování a přechovávání zmíněných peněz proto podle trestního práva

hmotného není samostatným skutkem, ale jednáním nebezpečným pro společnost, které záleží v opatrování prostředků ke spáchání zvláště závažného trestného činu ve smyslu § 41 odst. 2 tr. zák., resp. v jiném úmyslném vytváření podmínek pro jeho spáchání, jestliže nedojde k pokusu ani dokonání tohoto trestného činu, tedy přípravou k trestnému činu podle § 7 odst. 1 tr. zák.

Příprava jako vzdálenější vývojové stadium trestného činu je k pokusu trestného činu či k jeho dokonání v poměru subsidiarity. Ustanovení o dokonání trestného činu tedy zahrnuje i přípravu k trestnému činu a pokus, takže se přípravné jednání již samostatně právně nekvalifikuje. Proto jednání pachatele, který si opatřil či přechovával padělané či pozměněné peníze s úmyslem udat je jako pravé a který je také jako pravé následně udal, lze právně posoudit jen jako trestný čin podle § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák., nikoliv též podle § 140 odst. 1 tr. zák. Jde o závěr, který je ve shodě s právním názorem vysloveným již v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tz 177/99.

Vrchní soud v Olomouci tudíž pochybil, pokud jednání obviněného P. K., spočívající v opatření si a v přechovávání padělaných peněz, právně hodnotil též jako trestný čin podle § 140 odst. 1 tr. zák., který měl v podstatě charakter přípravného jednání k trestnému činu padělání a pozměňování peněz ve smyslu § 7 odst. 1 k § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák., přičemž tento trestný čin potom obviněný dokonat. Správný závěr naopak v této otázce vyslovil Krajský soud v Ostravě jako soud prvního stupně, jehož rozsudek však byl z podnětu odvolání státního zástupce ve vztahu k obviněnému P. K. zrušen.

Nejvyšší soud z teoretického pohledu dále doplňuje, že pachatel může svým jednáním spáchat trestný čin padělání a pozměňování peněz v souběhu podle § 140 odst. 1 i podle § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák., avšak může se tak stát pouze ve vícečinném souběhu, tj. alespoň dvěma samostatnými skutky. Konkrétně by se mohlo jednat o situaci, kdy si pachatel opatří padělané či pozměněné peníze, popřípadě je následně přechovává, avšak bez prokázaného úmyslu udat je jako pravé, s tím, že teprve následně takový úmysl pojme a realizuje.

Skutková zjištění učiněná v posuzované trestní věci nejsou z tohoto hlediska zcela jednoznačná a přesvědčivá, avšak provedení dalších důkazů k upřesnění skutkového stavu v uvedeném směru ztrácí na významu, neboť vzhledem k již zmíněnému zákazu reformationis in peius by změna hodnocení jednání obviněného P. K. jako dvou skutků byla nepřipustná.

Na podkladě všech zmíněných důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že Vrchní soud v Olomouci učinil nesprávné právní posouzení skutku spáchaného obviněným P. K. a to v tom smyslu, v jakém to namítal obviněný ve svém dovolání. Proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil, a to ve výrocích pod body I. a II, kterými odvolací soud částečně zrušil předcházející rozsudek soudu prvního stupně a sám znovu rozhodl. Tyto zrušené výroky se týkaly nejen obviněného P. K., který si podal dovolání, ale i obviněného R. K., který byl stíhán za spáchání téhož jednání a ohledně něhož rozhodl Vrchní soud v Olomouci napadeným rozsudkem ve výroku o vině zcela shodně jako u dovolatele – obviněného P. K.

Dovolací soud proto na podkladě tzv. beneficia cohaesionis (dobrodiní záležející v souvislosti) podle § 265l odst. 2, poslední věta, tr. ř. s přiměřeným použitím ustanovení § 261 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci i ve vztahu k obviněnému R. K. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. byla dále zrušena také další rozhodnutí na zrušené části rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle právního názoru Nejvyššího soudu vysloveného v tomto rozhodnutí o dovolání je z hlediska právní kvalifikace posuzovaného skutku správným rozhodnutím ve věci rozsudek soudu prvního stupně, tj. Krajského soudu v Ostravě. Ten byl v odvolacím řízení zrušen toliko z podnětu odvolání státního zástupce, jehož podstatou byl především názor, že jednání obviněných P. K. a R. K. má být

posouzeno jako jednočinný souběh trestných činů podle § 140 odst. 1 tr. zák. a podle § 140 odst. 2, alinea druhá, tr. zák.

Proto Nejvyšší soud po zrušení rozsudku odvolacího soudu rozhodl sám podle § 265m odst. 1 tr. ř. tak, že zmíněné odvolání státního zástupce podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné. Protože výrokem napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci obsaženým pod bodem III, který zůstal nedotčen tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu, byla zamítnuta podle téhož ustanovení i odvolání obviněných P. K. a R. K., o nichž odvolací soud také současně rozhodoval, stává se pravomocným výrok o vině a trestu obsažený v předcházejícím rozsudku Krajského soudu v Ostravě.

Nejvyšší soud k tomu doplňuje, že v rámci úvah o dalším postupu ve věci po zrušení části napadeného rozhodnutí odvolacího soudu nemohl přihlédnout k námitce obviněného P. K. týkající se provedených či nových důkazů, na jejímž podkladě dovozoval vhodnost takového postupu, kterým by dovolací soud věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Nejvyšší soud totiž po zrušení rozhodnutí napadeného dovoláním přihlíží při stanovení dalšího postupu zásadně jen k vadám, které dovolatel ve svém mimořádném oprávném prostředku uplatnil a které dovolací soud shledal důvodnými, a to tak, aby tyto zjištěné vady byly za užití principu hospodárnosti a rychlosti řízení vhodným způsobem odstraněny. Nemůže však přihlížet k námitkám, které – byť byly v dovolání popsány – ani jako dovolací námitky nebyly označeny a jejichž důvodnost proto ani nemohla být posuzována. Jedinému zjištěnému pochybení potom v rámci hospodárného průběhu řízení odpovídalo, aby Nejvyšší soud ve věci rozhodl sám.

Způsob vyřízení podaného dovolání pak vedl i k závěru, že předseda senátu Nejvyššího soudu neshledal důvody k postupu podle § 265o odst. 1 tr. ř., tj. k odložení nebo přerušení výkonu rozhodnutí napadeného dovoláním (výkonu trestu odnětí svobody), jak se toho obviněný P. K. ve svém dovolání domáhal.

Navíc obviněný tento svůj návrh nijak blíže neodůvodnil a v dovolání neuvedl žádné skutečnosti, které by u něj byly neslučitelné s výkonem trestu odnětí svobody. Ostatně ani předseda senátu soudu prvního stupně neučinil v tomto směru návrh na přerušení výkonu trestu odnětí svobody podle § 265h odst. 3 tr. ř.